

Miessakit ry:n lausunto Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Äitiysneuvolaoppaasta 2013–2020

Miessakit ry kiittää Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta (THL) lausuntopyynnöstä, ja siitä, että uusia suosituksia äitiysneuvolatoimintaan on lähdetty valmistelemaan.

Oppaaseen on kirjattu, että *Äitiysneuvolan ydintehtävänä on edelleen turvata raskaana olevan naisen, sikiön, vastasyntyneen ja perheen paras mahdollinen terveys*. Kuvaus on nähdäksemme asianmukainen ja ydintehtävä kokonaisuudessaan hyvin tärkeä. On ymmärrettävää, että oppaan painopiste erityisesti fyysis-terveydellisiltä osin painottuu äitiyteen ja lapseen. Ydintehtäväkuvauksen mukaisesti myös koko perheen paras mahdollinen terveys on olennaista ja erityisesti psykososiaaliset tarpeet kohdentuvat yhtäläisesti äiteihin, isiin ja lapseen. Tässä kontekstissa nimenomaan äitiys ja isyys, niiden erityislaadut ja toisiaan tukeva tasavertainen kumppanuus, ovat merkittäviä hyvinvoinnin ylläpitäjiä.

Lausuntopyynnössänne pyydettiin keskittymään lausunnonantajan omaan asiantuntemusalueeseen, josta syystä tuomme seuraavassa esiin näkökulmia nimenomaan isyyden näkökulmasta. Miessakit ry on mieserityiseen hyvinvointiosaamiseen keskittynyt valtakunnallinen toimija, ja yksi toimintamme painopisteistä on nimenomaan isien ja isyyden tukeminen.

Isät haluavat olla ja ovat nykyään aktiivinen ja osallistuva toimija lapsiperheissä. Kuten oppaassakin aika ajoin esiin nostetaan, on isyyden läsnäololla merkittäviä positiivisia vaikutuksia perheiden hyvinvoinnille. Yleisesti voimme todeta, että opas isänäkökulmasta katsottuna on eräänlainen välivaihekokonaisuus, jossa nykyaikaisen isyyden tärkeys ajatuksen tasolla on huomioitu, mutta varsinaiset toimenpiteet ja suositukset jäävät osin hatariksi. Isistä ja isyydestä puhuminen onkin oppaassa kirjavaa, sillä

- usein viitataan johonkin abstraktiin, eli äidin puolisoon,
- toisinaan puhutaan vanhemmista ja vanhemmuudesta, mutta sisältö keskittyy vain äitiin ja äitiyteen, ja
- joissain kohdissa puhutaan äidistä ja isästä.

Kaiken kaikkiaan oppaan olisi ohjattava äitiysneuvolatoimintaa rakentavat, siitä vastaavat ja sitä toteuttavat huomioimaan isyyden normaalksi, erällä lailla arkiseksi osaksi toimintaansa. Monet isät kokevat edelleen itsensä neuvolatapaamisissa ulkopuolisiksi, ja että heistä puhutaan ikään kuin kolmannessa persoonassa, vaikka ovat läsnä.

Merkittävä kokonaispuute oppaassa liittyy siihen, ettei isätyötä käytännössä mainita missään kun puhutaan ammatillisista yhteistyöverkostoista ja annetaan suosituksia neuvolatoiminnan kehittämiseksi. Nykyaikana äitiys ja isyys on kumppanuutta, jossa näillä vanhemmuusrooleilla on lukuisia yhtäläisiä, mutta myös merkittäviä sukupuolierityisiä piirteitä. Tämän huomioimisessa on onnistuttu esimerkiksi Päijät-Hämeessä pitkään kehitetyssä äitiysneuvolatyössä, johon isätyö on integroitu tärkeäksi osaksi perhevalmennusta. Samaa työmuotoa levitetään paraikaa neljälle uudelle talousalueelle maassamme.

Isien ja isyyden huomioimisen tärkeyden nostaa esille myös Sosiaali- ja terveysministeriö selvityksessään vuodelta 2008 (Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:24.). Seuraavassa ote kyseisen selvityksen tiivistelmästä:

Isien lisääntyneet käynnit lapsen kanssa neuvolassa osoittavat miesten sitoutumista entistä enemmän lapseen ja vanhemmuuteen. Isien mukaantulo tuo myös haasteita kohdata isät miehinä ja erillisinä vanhempina. Isien entistä parempi mukaan saaminen edellyttää joustavien neuvolapalvelujen lisäksi perhe- ja työelämän kehittämistä lapsiperheiden näkökulmasta. Neuvolan osalta on kehitettävä isiä mukaan ottavia työtapoja, henkilökunnan kouluttamista sekä neuvolaympäristöä ja -kulttuuria miesten malliin. Yhteistyön tekeminen kunnan muiden tahojen ja järjestöjen kanssa tuo mukaan lisää työntekijöitä ja tarvittavaa asiantuntemusta. Perhekeskeisyys on määriteltävä uudelleen niin, että se sisältää myös isät. Monet miehet, etenkin ensimmäistä lasta odotavissa perheissä, tarvitsevat lisärohkaisua ja neuvolan kynnyksen madaltamista, esimerkiksi oman erillisen kutsun tai muun yhteydenoton avulla.

Isien tukeminen edellyttää terveyskeskuksen johdon sitoutumista ja aktiivista toimintaa riittävien edellytysten luomiseksi tälle lasten ja perheiden näkökulmasta välttämättömälle työlle. Neuvolatyön kehittämis- ja tutkimuskeskus valmistelee isien tukemista käsittelevän täydennyskoulutusmoduulin ja seminaarisarjan, kokoaa isiä käsittelevää aineistoa kotisivuilleen ja kehittää isien osuutta perhevalmennuksessa.

Neuvolaan tarvitaan sukupuolisensitiivistä toimintatapaa, joka ottaa huomioon niin isät ja äidit kuin pojat ja työt. Tällainen toimintatapa edistää molempien sukupuolten tasa-arvoa ja jaetun vanhemmuuden toteutumista ja tätä kautta edistää lapsen ja koko perheen hyvinvointia. Isien huomioonottaminen miehinä ja isinä on eräs neuvolatyön sisällöllisiä lähivuosien haasteita.

THL:n Äitiysneuvolaopas pyrkii ottamaan huomioon muuttuneen yhteiskunnan monimuotoisuuden perhekontekstissa. On hyvä, että voimavaroja suunnataan erityistukea tarvitseville, joskin mekanismit näiden tarvisijoiden kartoittamiseksi saattavat aiheuttaa turhaa ahdistusta mediaaniperheissä. Usein on myös niin, etteivät jonkin erityisryhmän tueksi valitut toimenpiteet tue mediaaniperheen hyvinvointia. Onkin tärkeätä pitää huolta siitä, että työmuotoja kehitetään myös mediaaniperheet huomioiden.

Väkivaltailmiön käsittely myös tässä oppaassa on tärkeä asia ja neuvolatyöskentely on yksi hyvä paikka puuttua siihen. Ammatillisesta näkökulmasta katsottuna väkivallankatkaisutyön perustana tulee olla kokonaisvaltainen ymmärrys ilmiöstä, ja siitä, miksi yksilö turvautuu väkivaltaan. Väkivaltaisuuden taustalla on lähes aina lapsuuden perheessä opittu malli vaikeiden tunnetilojen käsittelyssä. Kun kartoitetaan kunkin perheen tilannetta tässä asiayhteydessä, on tärkeätä varmistaa, että suunnitellut toimet tukevat perheen väkivaltilanteen tunnistamista kokonaisvaltaisesti. Kuten oppaassa todetaan, tekijöitä ja uhreja on molemmissa sukupuolissa. Tästä syystä perheenjäseniä ei tule ennakkoon kategorisoida ja koko perheen tilanteen ymmärtämiseksi väkivaltaisuutta kartoittavat kyselyt tulee aina tehdä kaikille perheen aikuisille (myös tilanteessa, jossa perheessä on vain yksi aikuinen). Mahdollinen lapsiin kohdistuva väkivalta on merkittävä osa perheen tilanteen kokonaiskartoitusta. Koska väkivaltaisuus perheissä koskettaa kaikkia perheenjäseniä, tulisi otsakkeen olla muotoa Perheväkivalta tai Lähisuhdeväkivalta (nyt valittu *Parisuhdeväkivalta* jättää ulkopuolelle lapsiin kohdistuvan väkivallan ja se myös näkyy sisällössä).

Miessakit ry:n lausunto pähkinänkuoressa

- Oppaassa, kuten äitiysneuvolatyöskentelyssä ylipäättään, nykyaikainen osallistuva isyys on tärkeää nostaa näkyväksi.
- Isätyö on merkittävä osa äitiysneuvolatyön ammatillista yhteistyöverkostoa, ja tietoisuus sen olemassaolosta ja mahdollisuuksista kuuluisi tähän oppaaseen.
- Perheissä mahdollisesti tapahtuvaa väkivaltaa kartoitettaessa olennaista on ymmärtää ilmiö kokonaisvaltaisesti, josta syystä myös asiaa kartoittavat kyselyt tulee tehdä kaikille perheen aikuisille.

Pyydämme kohteliaimmin huomioimaan lausuntomme oppaan lopullista muotoa laadittaessa ja olemme mielellämme mukana asian edistämisessä yhteistyössä THL:n kanssa.

Helsinki 14.2.2013

Miessakit ry:n hallitus

LISÄTIETOJA

Timo Tikka
vast. isätyöntekijä
timo.tikka@miessakit.fi
050 511 3360

Ilmo Saneri
isätyöntekijä
ilmo.saneri@miessakit.fi
050 511 3361

Antti Alén
hallintopäällikkö
antti.alen@miessakit.fi
0500 934 303

Tomi Timperi
toiminnanjohtaja
tomi.timperi@miessakit.fi
050 588 1687